

Ain Kallis: Pärnu oli pikaajalise keskmisega võrreldes kõige jahedam koht Eestis

Riina Martinson, toimetaja
8. september 2012

“Hoiame Eesti ilusat loodust ja ärme saastame atmosfääri. Ehk jõuame nii lõpuks ometi Euroopa viie parema kliimaga riigi hulka,” rääkis klimatoloog Ain Kallis. Foto: Lauri Kulpsoo/Postimees

“Nagu polekski suve olnud,” ohkab ilmselt enamik meist praegu. Klimatoloog Ain Kallis on aga teist meelt: polnud see suvi sugugi erakordselt jahe ega rekordiliselt vihmane.

Kahe eelmise päikeserohke ja ideaalsete rannailmadega suvega hellitatud inimestele tundus tänavune kole külma ja vihmasena, aga tegelikult oli kolme suvekuu keskmine temperatuur ainult 0,1 kraadi madalam pikaajalisest keskmisest. Uskumatu, kuid numbrid tõesti näitavad nii.

Keskikka jõudnutele tundub, et nii niru suve pole nende elu jooksul veel olnud. Või ikka on?

Seekordne Eesti suvi oli jahedapoolne ja kohati väga vihmane ning äikeseline, aga on palju hullemaid aegu olnud. Kui vaadata aastaid 1971–2000, siis keskmiselt temperatuurilt jäi lõppev suvi vaid 0,1 kraadi võrra normile alla. Päästsid tänavu juuli algus ja lõpp, kui olid väga palavad päevad.

Tegelikult polegi vaja ju pikalt meenutada: niisama jahe oli viimati 2009. aasta suvi ja 2009. ja 2008. aastal sadas rohkem kui tänavu. Kui sel suvel oli Eesti keskmine 15,6 kraadi, siis näiteks 2000. aastal 15,3.

Kokkuvõttes oli täiesti normilähedane suvi temperatuuri poolest, sademeid oli küll keskmisest rohkem, aga tervelt üheksal aastal on viimase 50 aasta jooksul olnud sademeid tänavusest veel rohkem.

Nii et tegelikult oli igav suvi.

Ei, klimatoloogile oli suvi üsnagi põnev. Suhteliselt palju oli äikesetorme ja nendega kaasnevaid tuulispaskasid ja näiteks keravälk Tallinnas. Tornaadotaoliste pilvede kohta tuli teateid päris palju.

Sündisid sajurekordid, näiteks Lääne-Nigulas sadas juulis 202 millimeetrit, aga norm on seal 76. Näiteks 7. juulil sadas seal paduvihmana maha 103 millimeetrit. Nii sajust juulit ega nii suurt ööpäevast sajusummat pole selles vaatlusjaamas kunagi varem esinenud.

Kõige kuivem oli suvi aga Kihnus, kus sadas vaid 161 millimeetrit, mis jääb isegi alla aastate keskmist.

Klimatoloogidel nagu spordihuvilistelgi panevad rekordid silma särama. See on vesi meie veskile, kui midagi erilist on uurida. Tavaline suveilm on igav. Samal ajal tuleb tinnistada, et ega need vihma- ja külmarekordid eriti meeldivad ole.

Milline oli suvepealinna ilm muu Eesti taustal?

Pärnu oli tänavu üks suhteliselt jahe koht. Võru pani suvepealinnade konkurentsisis seekord Pärnule pika puuga.

Kõigi suvekuude jooksul oli Pärnu paik, mis oli õhusoojalt pikaajalise keskmisega võrreldes kõige jahedam koht Eestis. Juunis lausa kahe kraadi võrra normist külmem!

Praegu, suve lõpus on näha tavatult palju väsinud nägusid. Kas on uuritud ilma mõju inimeste meeleolule ja tervisele?

Ilmal on tõesti mõju inimeste tervisele. Niru ilmaga on kehv puhata, sest tahaks ikka päevitada, ujuda ja “patareisid laadida”.

Meie põhjapoolsetes riikides sõltub tõepoolest päikesepaiste rohkusest inimeste meeleolu ja tervis.

Nendel aastatel, kus UV-kiirgust on tavalisest tunduvalt vähem, hakkab tervis halvenema, sest teatud normi UV-kiirgust peab inimene saama. Näiteks D-vitamiini puudus kipub kimbutama.

Te kindlasti jälgisite eri riikide sünoptikute tehtud pikaajalisi ilmaennustusi selleks suveks. Mida lubati?

Muude maade sünoptikud lubasid siiakanti taas väga sooja suve, aga meie omad jäid tagasihoidlikuks. Ja hästi tegid.

Üle ühe aastaaja on väga riskantne ennustusi teha. Tänapäeval võib enam-vähem täpselt ennustada viis päeva ja järgmise päeva ennustus läheb täppi 90 protsenti.

Kui ilusat suve ei olnud, kas siis pole vananaistesuve lootustki?

On lootust, et pärast jahedamat perioodi võib tulla aeg, mis meenutab suve, seda juhtub paljudel aastatel.

Klassikaliseks vananaistesuveks oleks vaja, et enne pisukest soojaperioodi septembri lõpul või oktoobris peaksid esinema öökülmad. On kaunis suur tõenäosus, et sügis võib veel soojapoolne tulla.

Tundub, et ilm muutub järjest etteaimamatumaks nii teenekatele loodusvaatlejatele kui õppinud sünoptikutele. Kas muutuvat kliimat mõjutab inimtegevus või läheb kõik ikka nii, nagu loodus ise tahab?

Kindlasti mõjutavad inimesed ilma, aga on kaheldav, kas just nii palju, nagu mõnel pool arvatakse.

Inimtegevus on võimas tegur. Näiteks nõukogude aja lõppedes läks Kirde-Eestis hingusele mitu suurt ettevõtet ja kohe päikesekiirguse foon kasvas.

Nii et meil on praegu Eestis keskmiselt atmosfääri läbipaistvus samasugune kui oli 1930ndatel. 80ndate algul oli atmosfäär praegusega võrreldes ikka päris hall ja väga sombune.

Muidugi aitab tänapäeva parem tööstustehnoloogia kaasa sellele, et kliima siin piirkonnas paraneb.

Teisalt on suur mõju kosmilistel teguritel. Üha enam räägitakse päikeseplekkidest ja päikese aktiivsuse mõjust kliimale. Mitu sajandit tagasi kestis Euroopas aastaid väike jääaeg, mil Hollandi kanalitel sai uisutada ja Inglismaal oli Thamesi jõgi jääs. Siis oli päikese aktiivsus väga madal. Nüüd arvatakse, et mõnekümne aasta pärast see kordub.

Venemaal on kaks suurt asutust: geofüüsika peaabseervatoorium Peterburis ja samas linnas tegutsev astrofüüsika peaabseervatoorium.

Neist esimene väidab, et inimese tegevus mõjutab kliimat väga tugevalt ja temperatuur läheb inimtegevuse tõttu tõusuteed. Teise asutuse astrofüüsikud aga on seda meelt, et mingi aja

pärast hakkab Maa keskmine temperatuur astronoomiliste tegurite mõjul langema. Eks 100 aasta pärast saame teada, kellel õigus oli.

Kliima on ennegi muutunud, muutub praegu ja jääbki muutuma. Kes või mis on selles süüdi, vaat see on juba iseküsimus. Igaks juhuks aga hoidkem Eesti ilusat loodust ja ärgem saastagem atmosfääri! Ehk jõuame nii Euroopa viie parema kliimaga riigi hulka!

Ja lõpetuseks: kas mõne riigi ilmateadlased on juba eelolevaks talveks ilma ennustanud?

Talve kohta pole nagu prognoosi veel kuulnud. Kui kuulete-loete, ärge uskuge!